

De accusatief + to-infinitief constructie na prepositionele werkwoorden in het Engels

door

DR. A. HANTSON

In hun recent artikel *Filters and Control* stellen Chomsky en Lasnik (1977, p. 479 ff) dat in zinnen als

(1) We hope for him to win

de 'for' die in de oppervlaktestructuur optreedt, niet de zgn. complementizer 'for' is, die zo ongeveer het statuut heeft van een voegwoord, maar wel het voorzetsel 'for', dat ook voorkomt in bv.

(2) We hope for rain.

De analyse die Chomsky en Lasnik hier, omwille van hun theorie van vrije complementizerdeletie, voorstellen, staat in tegenstelling tot die van Rosenbaum (1967), en meer recentelijk, Bresnan (1972). Ik kom aan het einde van mijn uiteenzetting op deze controverse terug. Eerst wou ik echter heel kort een paar woorden zeggen over de manier waarop de traditionele en de transformationele grammatica de 'for + accusatief + to-infinitief'-constructie behandeld heeft. Vervolgens wou ik als kern van mijn uiteenzetting in het algemeen nagaan of in het Engels 'accusatief + infinitief'-groepen¹ af kunnen hangen van prepositionele werkwoorden (d.w.z. werkwoorden gevolgd door een vast voorzetsel), om dan zinnen van het type

(1) We hope for him to win

als een speciaal geval ervan te behandelen.

Voor een goed begrip van de 'for + accusatief + infinitief'-constructie lijkt me een korte historische uitweiding onontbeerlijk. Oorspronkelijk behoorde 'for' in zinnen als

(3) It is impossible for him to be on time

1. 'Infinitief' betekent hier, evenals elders in deze bijdrage: to-infinitief (d.w.z. infinitief voorafgegaan door het partikel 'to') in tegenstelling tot 'plain infinitive' (d.w.z. infinitief zonder 'to'). Het is inderdaad zo dat alleen de eerste soort infinitieven in de 'for + accusatief + infinitief'-constructie voorkomt en in Chomsky en Lasnik (1977) aan bod komt.

bij het pronomen 'him' en vormde de groep 'for + him' een bepaling bij het adjectief 'impossible'. Langzamerhand is de Engelstalige de groep 'for him' gaan voelen als behorend bij 'to be on time', zodat hij zin (3) niet meer interpreteerde als

(4) To be on time is impossible for him

maar als

(5) It is impossible that he should be on time.

Daardoor werd het mogelijk de groep 'for + accusatief + infinitief' bijvoorbeeld als onderwerp van een zin te gaan gebruiken, zoals in :

(6) For him to be on time is impossible.

Volgens deze historische evolutie zou 'for' dus bij het onderwerp van de infinitief behoren. En dit is inderdaad de functie die de meeste traditionele grammatica's dan ook aan dit voorzetsel hebben toegekend. Het merendeel van de transformationalisten hebben het daarentegen eerder als een soort voegwoord beschouwd, een standpunt dat ook Quirk et al. (1972), zij het dan met enige aarzeling, schijnen bij te treden.

Zoals vele andere vertegenwoordigers van de traditionele grammatica is ook Jespersen (1910, 1940) de mening toegedaan dat in zinnen zoals

(3) It is impossible for him to be on time

'for' bij het onderwerp van de infinitief hoort. Ofschoon hij er zich jammer genoeg niet erg expliciet over uitlaat, schijnt deze grammaticus echter te denken dat er ook constructies bestaan waar 'for' niet bij de accusatief alleen maar bij de hele 'accusatief + infinitief'-groep hoort². Zulks zou het geval zijn met prepositionele werkwoorden die het voorzetsel 'for' bevatten, zoals bv. 'long for' in

(7) Pen longed for the three years to be over.

Volgens Jespersen (1940, p. 300) zou deze zin dezelfde structuur vertonen als bv.

(8) I look on your friend to be apocryphal (W. Scott)

waar ook een accusatief + infinitief afhangt van een prepositioneel werkwoord. Het parallellisme tussen (7) en (8) zou dus een argument zijn voor Chomsky's standpunt. In wat volgt wou ik

2. Cf. ook Zandvoort (1949).

echter proberen aan te tonen dat voor het moderne Engels dit parallelisme niet meer bestaat.

Vooraleer enkele voorbeelden uit het moderne Engels onder de loep te nemen, haal ik eerst nog een paar citaten uit Jespersen (1940, p. 300) aan :

- (9) *Verona brags of him To be a vertuous and well gouern'd youth (Shakespeare)*
 (10) *Depend on the utmost caution to be used on my part (Shelley).*

Wat deze voorbeelden, alsook zin (8) betreft, kan ik weliswaar niet anders dan toegeven dat er waarschijnlijk slechts één semantische analyse mogelijk is, volgens welke het object van het prepositioneel werkwoord inderdaad telkens de gehele 'accusatief + infinitief'-groep is en niet de accusatief alleen. Het probleem is echter dat in het hedendaagse Engels dergelijke zinnen als praktisch ongrammaticaal ervaren worden. Gelukkig zijn er ook grammatici die tekstuele voorbeelden van de constructie 'prepositioneel werkwoord + accusatief + infinitief' uit vrij recent gepubliceerde bronnen aangeven. Dit is o.a. het geval met Scheurweghs (1959), die al zijn voorbeelden ontleent uit bronnen gepubliceerd na de Tweede Wereldoorlog. Hij vermeldt o.a. het volgende voorbeeld :

- (11) *They looked to the schools to provide their sons with a sound intellectual training (p. 230).*

De vraag is echter of in deze zin het object van 'look to' wel degelijk de infinitiefzin 'the schools to provide their sons with a sound intellectual training' is, dan wel alleen de NP 'the schools'. Is dit laatste het geval, dan moet aan de infinitiefgroep 'to provide their sons with a sound intellectual training' een adverbiale waarde toegekend worden. Om te bepalen wat precies het object van een prepositioneel werkwoord is, kunnen we de volgende twee testen toepassen :

1. passivisatie
2. gebruik van een voorlopig onderwerp.

1. *Passivisatie*. In verband met deze test kunnen we de volgende voorspelling maken : indien de bijzin die het resultaat is van de passieftransformatie grammaticaal is en tevens synoniem is met de oorspronkelijke actieve bijzin, dan volgt daaruit dat deze gehele bijzin en niet alleen de accusatief fungeert als het object van het prepositionele werkwoord. Het gaat hier om een test die sedert Rosenbaum (1967) voortdurend is gebruikt om een woordgroep op zijn zins karakter te testen. Passen wij de passieftransformatie op (11) toe, dan krijgen we :

- (12) *They looked to their sons to be provided with a sound intellectual training by the schools.

Uit het feit dat (12) ongrammaticaal is, en niet synoniem met (11), blijkt duidelijk dat in (11) alleen 'the schools' fungeert als object van 'to look to'. Hetzelfde verschijnsel valt te constateren in het volgende zinnenpaar :

- (13) He would look to personal diplomacy to settle his problems.
 (14) *He would look to his problems to be settled by personal diplomacy.³

Hetzelfde geldt voor de andere door Scheurweghs (1959) vermelde voorbeelden van de constructie prepositioneel werkwoord + accusatief + infinitief, evenals voor die door Jespersen (1940, p. 300) aangehaalde citaten die nog aanvaardbaar zijn voor de spreker van het hedendaagse Engels. Een soortgelijke analyse is ook van toepassing op het ene voorbeeld dat Jespersen (1940, p. 300) aangeeft van een constructie waar het voorzetsel afhangt van een verbaal substantief i.p.v. een werkwoord. Dit voorbeeld is :

- (15) (He alluded to) their belief in Herr Hitler to save Germany from war.

Plaatsen we in deze zin de infinitief 'to save' in het passief, dan krijgen we :

- (16) *(He alluded to) their belief in Germany to be saved from war by Herr Hitler.

Uit de ongrammaticaliteit van deze zin blijkt weer eens dat (15) niet moet geparafraseerd worden als :

- (17) (He alluded to) their belief that Herr Hitler would save Germany from war

maar wel als

- (18) (He alluded to) their belief (= faith) in Herr Hitler as far as saving Germany from war was concerned.

Bijzonder interessant zijn prepositionele werkwoorden die zowel door een accusatief + infinitief als door een gerundium met eigen onderwerp kunnen gevolgd worden. Vergelijken we :

- (19) You can rely on him to arrest that criminal.

- (20) You can rely on $\left. \begin{array}{l} \text{him} \\ \text{his} \end{array} \right\}$ arresting that criminal.

3. J. Buyschaert (mondelijke mededeling) wijst erop dat in sommige zinnen het adverbiale karakter van de infinitiefgroep ook duidelijk is uit het feit dat deze voorop kan worden geplaatst, zoals in : *To settle his problems he would look to personal diplomacy.*

Plaatsen we deze zinnen in het passief, dan krijgen we :

- (21) *You can rely on that criminal to be arrested by him.
 (22) You can rely on that criminal being arrested by him.

De gerundiumconstructie is dus volkomen normaal, terwijl die met de infinitief weer ongrammaticaal is. Ook hier vloeit deze ongrammaticaliteit voort uit het feit dat in (19) alleen 'him' en niet de groep 'him to arrest that criminal' kan beschouwd worden als voorwerp van 'rely on'.

2. *Gebruik van een voorlopig voorwerp.* Beschouwen wij eerst een paar zinnen met een gerundiale bijzin.

- (23) I count on there being many people at the party.
 (24) I count on it being possible to arrest him.

In deze zinnen fungeren 'there' en 'it' als onderwerp van een niet-finitief werkwoord, hier een gerundium, en dit niet alleen in de dieptestructuur, maar ook in de oppervlaktestructuur. Hiervoor wou ik twee redenen aangeven :

De eerste reden heeft te maken met het feit dat 'there' niet kan optreden als object van een voorzetsel ⁴, zoals wordt aangetoond door de ongrammaticaliteit van

- (25) *I count on there.

Wat het voorlopig onderwerp 'it' betreft, is

- (26) I count on it

weliswaar grammaticaal, maar aan het pronomen 'it' dat erin voorkomt moet een totaal andere featureconstellatie worden toegerekend dan aan het 'it' dat voorkomt in (24).

De tweede reden is van meer algemene aard en houdt verband met de onmogelijkheid om subject-raising-to-object toe te passen op gerundiale bijzinnen. Volgens sommige transformationalisten, zoals bv. Postal (1974), bestaat er een transformatie, subject-raising-to-object genoemd, die het onderwerp van een ondergeschikte zin promoveert tot object van de hoofdzin. Deze transformatie, die vaak voorkomt met infinitiefzinnen, is echter on-

4. Ik meen dat in zinnen als *I'm waiting for him* het voorzetsel 'for' in de dieptestructuur een eenheid vormt met 'wait' (Chomsky spreekt hier van „compounds”) terwijl het in de oppervlaktestructuur behoort bij 'him'. Deze laatste analyse is er nodig om de mogelijkheid van adverbiuminsertie tussen het werkwoord en zijn vast voorzetsel te verklaren, cf. *I'm waiting patiently for him*. De constituent 'him' fungeert dus als object van (a) het prepositioneel werkwoord 'wait for' in de dieptestructuur ; (b) het voorzetsel 'for' in de oppervlaktestructuur.

mogelijk met gerundiale bijzinnen, zoals blijkt uit voorbeelden (27) en (28).

- (27) They can't understand him doing a thing like that.
 (28) *He can't be understood doing a thing like that.

Indien uit de gerundiale bijzin 'him doing a thing like that' subject-raising-to-object mogelijk was, dan zou 'him' in de afgeleide structuur het lijdend voorwerp worden van 'understand' en zou het dus bij passivisatie van 'understand' het onderwerp ervan moeten worden. Aangezien dit onmogelijk is, kan er geen subject-raising-to-object uit gerundiale bijzinnen plaats hebben.

Met betrekking tot zinnen (23) en (24) kunnen we dus stellen dat ook in de oppervlaktestructuur 'there' en 'it' optreden als onderwerp van het gerundium en dat de gehele groep accusatief/possessivum + gerundium fungeert als object van 'count on'. Wat gebeurt er nu als we in deze zinnen het gerundium door een infinitief vervangen? We krijgen:

- (29) *I count on there to be many people to arrest him.
 (30) *I count on it to be possible to arrest him.

Zoals te verwachten viel, zijn deze zinnen ongrammaticaal, en dit precies omdat de accusatief (hier: 'there' en 'it') niet anders kan beschouwd worden dan als onderwerp van de infinitief, wat dus weer bewijst dat een prepositioneel werkwoord geen 'accusatief + infinitief'-groep duldt als object. Tegen deze argumentatie zou men misschien kunnen inbrengen dat infinitiefzinnen, in tegenstelling met gerundiale bijzinnen, geen voorlopig onderwerp kunnen hebben. Dat 'it' en 'there' wel degelijk als voorlopig onderwerp van een infinitief op kunnen treden, is echter duidelijk uit volgende zinnen:

- (31) I want there to be many people at the party.
 (32) I want it to be possible to arrest him.

Eerlijkheidshalve moet ik nochtans toegeven dat er misschien een bepaald type van zinnen bestaat waar een accusatief + infinitief wel af kan hangen van een prepositioneel werkwoord. Aldus zou men niet alleen kunnen zeggen:

- (33) I count on it being a fine day tomorrow
 (34) I count on it raining tomorrow

maar ook:

- (35) (?) I count on it to be a fine day tomorrow.
 (36) (?) I count on it to rain tomorrow.

Dergelijke zinnen, die iets over het weer prediceren, blijken voor sommige native speakers min of meer aanvaardbaar te zijn, terwijl andere ze als ongrammaticaal bestempelen. Ook hier kan 'it' alleen beschouwd worden als onderwerp van de infinitief en niet als object van 'count on', terwijl de gehele infinitiefzin, bv. 'it to be a fine day tomorrow', fungeert als object van 'count on'. Er zou dus misschien toch nog steeds een beperkte klasse van constructies bestaan waar een prepositioneel werkwoord als object een infinitiefzin met eigen onderwerp kan hebben. Ik heb geen verklaring voor dit verschijnsel en kan het slechts interpreteren als een van die vele gevallen van fuzziness die het maken van grammaticale onderscheidingen tot zo'n bijzonder moeilijke onderneming maakt. In ieder geval is het interessant te constateren dat in soortgelijke zinnen met 'there' het weer onmogelijk blijkt te zijn om het gerundium door een infinitief te vervangen. Vergelijken we :

(37) I count on there being more snow tomorrow.

(38) *I count on there to be more snow tomorrow.

In wat voorafgaat heb ik dus trachten aan te tonen dat over het algemeen een prepositioneel werkwoord geen accusatief + infinitief tot object kan hebben. Beschouwen we thans een sub-klasse van prepositionele werkwoorden, nl. die werkwoorden die normaal het voorzetsel 'for' bij zich hebben, zoals 'hope' en 'wait' in :

(2) We hope for rain.

(39) We are waiting for his brother.

Naast (2) en (39) hebben we ook :

(1) We hope for him to win.

(40) We are waiting for his brother to open the door.

Zoals ik zei, zou volgens Chomsky en Lasnik (1977) de 'for' die in de oppervlaktestructuur van zinnen (1) en (40) voorkomt, het voorzetsel 'for' zijn, terwijl deze 'for' volgens Bresnan (1972), in navolging van Rosenbaum (1967), de complementizer zou zijn die ook in tal van andere constructies voorkomt. Ik herhaal dat de complementizer 'for' zowat hetzelfde statuut heeft als een voegwoord.

Chomsky en Lasnik gaan er wel met Bresnan over akkoord dat zin (1) dient te worden afgeleid uit een dieptestructuur waarin zowel het voorzetsel 'for' als de complementizer 'for' voorkomen, dus zoiets als :

(41) We hope for [[for] [him to win]]

$\bar{S}$ Comp S

Dat deze beide 'for's inderdaad in de dieptestructuur aanwezig moeten zijn, wordt aangetoond door de pseudo-gekloven zin :

(42) What we hope for is for him to win.

In dit opzicht zijn werkwoorden als 'hope' en 'wait' verschillend van andere werkwoorden die eveneens door een 'for + accusatief + infinitief'-constructie kunnen gevolgd worden, zoals bv. 'prefer' in :

(43) I prefer (very much) for him to marry Kate,

waarvan de corresponderende pseudo-gekloven zin is :

(44) What I prefer (very much) is for him to marry Kate.

In dieptestructuur (41) zou dan volgens Bresnan de eerste 'for' (het voorzetsel), volgens Chomsky en Lasnik de tweede 'for' (de complementizer) gedeleteerd worden. Als de door Chomsky en Lasnik voorgestane analyse de juiste mocht zijn, dan zouden we hier voor een belangrijke uitzondering staan op de quasi-onmogelijkheid om in het moderne Engels een accusatief + infinitief te laten functioneren als voorwerp van een prepositioneel werkwoord. De enige constructie waarbij zulks, althans volgens sommige native speakers, enigszins mogelijk bleek te zijn, kwam, zoals we zonet gezien hebben, voor in zinnen als :

(35) (?) I count on it to be a fine day tomorrow.

Maar ook hier was de normale constructie die met de gerundiale bijzin :

(33) I count on it being a fine day tomorrow.

Met werkwoorden van het 'hope/wait' type is het gerundium daarentegen volkomen onmogelijk :

(45) *I hope for $\left. \begin{array}{l} \text{him} \\ \text{his} \end{array} \right\}$ winning the race.

(46) *I wait for $\left. \begin{array}{l} \text{him} \\ \text{his} \end{array} \right\}$ opening the door.

Dus zouden prepositionele werkwoorden van het type 'hope for' en 'wait for' zich wel zeer uitzonderlijk gedragen doordat zij niet alleen een accusatief + infinitief dulden maar zelfs een gerundiale bijzin uitsluiten. Het erkennen van zo'n uitzondering vereist dan ook bijzonder goede argumenten en die, zo meen ik, kunnen Chomsky en Lasnik niet geven.

De reden waarom Chomsky en Lasnik beweren dat de complementizer 'for', en niet het voorzetsel 'for', gedeleteerd wordt,

houdt, zoals ik reeds zei, verband met hun theorie van vrije complementizerdeletie. In principe kunnen, aldus deze linguïsten, complementizers gelijk 'that' en 'for' vrij gedeleteerd worden, zoals in :

(47) He said (that) she was absent.

(48) He prefers (for) her to come tomorrow.

Die gevallen waar vrije deletie een ongrammaticale zin oplevert, moeten dan door middel van zo algemeen mogelijk geformuleerde oppervlaktefilters tegen worden gehouden. Ik kom op het einde van mijn uiteenzetting nog eventjes terug op de waarde van dit algemeen-theoretisch principe, dat sommigen misschien wel als systeemdwang zouden bestempelen. Eerst wou ik op een paar concretere argumenten ingaan. Enerzijds is er, zo denk ik, een argument dat op het eerste gezicht voor het door Chomsky en Lasnik voorgestane standpunt spreekt. Dit houdt verband met het feit dat, in het Britse Engels althans, de 'for + accusatief + infinitief'-constructie hoofdzakelijk voorkomt met werkwoorden die ook het voorzetsel 'for' bij zich kunnen hebben. Het is inderdaad zo dat een paar eeuwen geleden de 'for' in

(1) We hope for him to win

ongetwijfeld het voorzetsel 'for' zal zijn geweest. Dit is echter nog geen argument om in een synchrone analyse te beweren dat de 'for' die thans in de oppervlaktestructuur verschijnt, nog steeds het voorzetsel is. We hebben zonet gezien dat pseudo-gekloven zinnen aantonen dat zowel het voorzetsel 'for' als de complementizer 'for' in de dieptestructuur van zinnen als (1) aanwezig moeten zijn. Op die manier houden we in de dieptestructuur rekening met het feit dat 'hope' en 'wait' prepositionele werkwoorden zijn. Voor wat de oppervlaktestructuur betreft, wou ik stellen dat met de prepositionele werkwoorden 'hope for' en 'wait for' in essentie hetzelfde is gebeurd als met de werkwoorden van het 'count on' type : nl. de infinitiefzin kan er niet meer afhankelijk zijn van een voorzetsel. De werkwoorden verschillen alleen in het volgende opzicht : bij 'count' is het voorzetsel 'on' behouden, waardoor nu alleen een gerundiale bijzin mogelijk is, bij 'hope' en 'wait' wordt het voorzetsel gedeleteerd waardoor de infinitiefconstructie mogelijk en de gerundiumconstructie onmogelijk is. Het voorzetsel dat normaal gedeleteerd wordt, komt echter weer te voorschijn in pseudo-gekloven zinnen. Ter staving van deze analyse kan ik wijzen op een soortgelijk verschijnsel bij werkwoorden zoals 'aim' in :

(49) He aimed at solving the problem.

(50) He aimed to solve the problem.

Het werkwoord 'aim' kan ofwel zijn voorzetsel behouden en met een gerundium geconstrueerd worden, ofwel zijn voorzetsel verliezen en door een infinitief gevolgd worden. Het feit dat de 'for + accusatief + infinitief'-constructie, althans in het Britse Engels, hoofdzakelijk voorkomt met werkwoorden die normaal het voorzetsel 'for' bij zich hebben, is dan te interpreteren als het nog steeds voelbare gevolg van de historische oorsprong van de constructie. Vooral in het Amerikaanse Engels, maar ook in het Britse Engels, is de constructie echter in toenemende mate mogelijk met werkwoorden die nooit het voorzetsel 'for' bij zich hebben. Reeds Jespersen (1940, p. 301 ff) haalt talrijke voorbeelden aan om dit te bewijzen. Deze distributie van de 'for + accusatief + infinitief'-constructie na bepaalde werkwoorden kan, naar ik meen, bezwaarlijk ingeroepen worden als argument voor de analyse voorgestaan door Chomsky en Lasnik. Anderzijds vermeldt Bresnan een argument dat zeer sterk in het nadeel ervan spreekt. In verband hiermee wou ik er eerst op wijzen dat Chomsky en Lasnik hun analyse uitbreiden tot naamwoorden en adjectieven die normaal het voorzetsel 'for' bij zich hebben. Welnu, Bresnan (1972, p. 98) geeft het volgende voorbeeld met het adjectief 'ashamed' :

(51) John would be ashamed for us see him,

waarvan de pseudo-gekloven versie is :

(52) What John would be ashamed of would be for us to see him.

Strikt genomen zou binnen de theorie van vrije complementizer-deletie (51) niet 'for' maar het voorzetsel 'of' moeten bevatten, zoals in (53), wat echter ongrammaticaal is.

(53) *John would be ashamed of us to see him.

Dit voorbeeld schijnt erop te wijzen dat wel degelijk het voorzetsel en niet de complementizer gedeleteerd wordt in de dieptestructuur van (51), nl. :

(54) John would be ashamed of [[for] [us to see him]]
 $\bar{S}$ Comp S

Chomsky en Lasnik (p. 481, voetnoot) citeren dit voorbeeld wel, maar trachten het te ontzenuwen door het voorzetsel 'of' erin te beschouwen als „a mark of construction rather than a component of the adjective”. Als ik hen goed begrijp, bedoelen zij hiermee dat het voorzetsel 'of' niet lexicaal (d.w.z. idiomatisch) met 'ashamed' verbonden zou zijn, maar in bepaalde contexten transformationeel ingevoerd zou worden. Voor deze of-insertie transformatie zou er dan wat men pleegt „independent justification”

te noemen, bestaan, aangezien ze er ook nodig is om combinaties zoals

(55) the destruction of the city

(56) one of te men

af te leiden. Men voelt echter onmiddellijk dat het hier om twee soorten van constructies gaat die hoogstwaarschijnlijk onverwant zijn: in 'the destruction of the city' en 'one of the men' realiseert 'of' een genitiefsrelatie (objectieve genitiefsrelatie in het eerste geval, partitieve in het tweede). Zonder deze categorieën van de klassieke grammatica zo maar a priori ook voor het Engels te willen poneren, kan men zich niet van de indruk ontdoen dat Chomsky en Lasnik hier een toevalligheid willen beschrijven als volgend uit een algemene regel, om zo van een vervelend tegenvoorbeeld af te geraken. Dat het een louter toeval is dat 'ashamed' en andere adjectieven zoals 'afraid' en 'proud', die eveneens door een *for* + accusatief + infinitief kunnen gevolgd worden, het voorzetsel 'of' en niet een ander voorzetsel bij zich hebben, begint men reeds te vermoeden als men eventjes aan de Nederlandse equivalenten denkt: 'beschaamd over', 'bang voor (van)' en 'trots op'. In het Nederlands heeft men dus telkens andere voorzetsels met deze adjectieven daar waar echte genitiefconstructies van het type

(57) de verwoesting van de stad

(58) enkelen van ons

het met het Engelse 'of' overeenstemmende 'van' hebben. Dit feit betreffende het Nederlands is natuurlijk geen direct tegenargument, maar het heeft ongetwijfeld heuristische waarde. Als de 'for + accusatief + infinitief'-constructie mogelijk is met een adjectief dat *toevallig* 'of' bij zich heeft, mag men redelijkerwijze aannemen dat zij ook voorkomt met adjectieven die door andere voorzetsels gevolgd worden. Dat dit inderdaad het geval is, bewijzen de volgende voorbeelden:

(59) His mother was frightfully keen for Michael to stay with him.
(Jespersen, 1940, p. 303)

(60) He will be pleased for you to walk over his land at any time.
(Scheurweghs, 1959, p. 234),

waarvan de corresponderende pseudo-gekloven zinnen zijn:

(61) What his mother was frightfully keen on was for Michael to stay with him.

(62) What he will be pleased about is for you to walk over his land at any time.

Deze pseudo-gekloven zinnen tonen aan dat in de dieptestructuur van (59) en (60) respectievelijk de voorzetsels 'on' en 'about' aanwezig zijn. Aangezien men nu voor adjectieven als 'keen' en 'pleased' toch het bestaan moet toegeven van prepositiedeletie voor infinitiefzinnen ingeleid door 'for' lijkt het mij weinig zinvol om voor complementen van adjectieven als 'shamed', 'afraid' en 'proud,' die toevallig het voorzetsel 'of' bij zich hebben, een totaal verschillende afleiding voor te stellen.

Chomsky en Lasnik beweren eveneens dat alleen die naamwoorden een *for* + accusatief + infinitief bij zich kunnen hebben, die normaal met het voorzetsel 'for' gebruikt worden. Dat zou bv. het geval zijn met 'desire'. Aangezien men kan zeggen :

(63) His desire for glory

zou men ook kunnen zeggen :

(64) His desire for John to win,

waar weer het voorzetsel 'for' in de oppervlaktestructuur behouden zou blijven en de complementizer deletie zou ondergaan. Ook deze bewering wordt door de feiten tegengesproken, zoals blijkt uit volgende voorbeelden :

(65) There was a practice for doctors to treat other doctors without charge. (cf. Scheurweghs, 1959, p. 235)

(66) I hate that tendency for instruction to become more religious. (cf. Scheurweghs, 1959, p. 232)

Dat de substantieven 'practice' en 'tendency' normaal niet het voorzetsel 'for' bij zich hebben, is duidelijk uit de ongrammaticaliteit van :

(67) *Among doctors there was a practice for free treatment of colleagues.

(68) *I hate that tendency for more religious instruction.

Samenvattend kunnen we dus zeggen dat concrete linguïstische gegevens eerder op voorzetsel- dan op complementizerdeletie wijzen, wat voor Bresnans analyse spreekt. Daartegenover stellen Chomsky en Lasnik dat omwille van een algemeen-theoretisch principe er complementizerdeletie moet zijn. Bij wijze van besluit wou ik nog even ingaan op de waarde van dit principe. Volgens Chomsky en Lasnik is vrije complementizerdeletie een van de zeer weinige regels die tot de zogenaamde 'core-grammar' behoren, een soort elementaire grammatica die de kern zou uitmaken van de universele grammatica en waaraan voor de grammatica's van specifieke talen dan taalspecifieke regel zouden worden toegevoegd.

Van een regel die tot de 'core-grammar' behoort mag men dan ook verwachten dat hij zeer algemeen is. Nu lijkt het mij echter dat Chomsky en Lasnik hier iets in de 'core-grammar' plaatsen wat waarschijnlijk eerder thuishoort in de taalspecifieke grammatica van het Engels en misschien ook die van het Duits en de Scandinavische talen, maar niet voorkomt in die van veel andere talen (bv. het Nederlands, het Frans, het Spaans, het Italiaans (en de Romaanse talen over het algemeen ?), het Russisch, het Pools (en de Slavische talen over het algemeen ?)). Ik zeg wel waarschijnlijk, want om hierover een geldige uitspraak te kunnen doen, zou men het verschijnsel in een groot aantal talen moeten bestuderen en aantonen, dat, over het algemeen, de grammatica van deze talen eenvoudiger is zonder vrije complementizerdeletie. Neemt men echter aan dat vrije complementizerdeletie inderdaad een taalspecifieke regel is, dan kan men stellen dat het categoriële karakter van de 'for' die voorkomt in de oppervlaktestructuur van

(1) We hope for him to win

functie is van de rivaliteit tussen twee taalspecifieke regels van de Engelse grammatica die beide aanspraak maken op een zo groot mogelijke verklarende waarde: vrije complementizerdeletie enerzijds en de regel die stelt dat to-infinitieven niet van voorzetsels kunnen afhangen anderzijds. Wat vrije complementizerdeletie betreft, hebben Chomsky en Lasnik in *Filters and Control* een aantal uitzonderingen op deze regel trachten op te vangen door het formuleren van oppervlaktefilters. Nu blijkt het formuleren van deze onontbeerlijke filters een allesbehalve gemakkelijke opgave te zijn. Dit is overduidelijk uit het feit dat Chomsky reeds kort na het verschijnen van *Filters and Control*, een andere paper, met als titel *On Binding*, in omloop heeft gebracht, waarin hij zijn eerste formulering van deze filters als ad hoc verwerpt en door een andere vervangt. Deze tweede formulering, volgens welke een aantal naamvallen in het Engels ingevoerd worden die geen enkele fonetische realisatie hebben, lijkt echter minstens even vergezocht. Bovendien beweert Chomsky nu nogal contradictorisch dat vrije complementizerdeletie verplicht is wanneer er een infinitiefcomplement volgt.

Tegenover Chomsky's vrije complementizerdeletie staat dan de vanoudsher in de Engelse grammatica bekende regel volgens welke to-infinitieven niet van voorzetsels kunnen afhangen. Deze regel is praktisch zonder uitzondering voor wat infinitieven zonder onderwerp betreft. Ook op infinitieven met een eigen onderwerp is hij

van toepassing, wat blijkt uit de ongrammaticaliteit van zinnen als :

(69) *He lost his job through his daughter to marry a negro

i.pv. :

(70) He lost his job through his daughter marrying a negro.

Er scheen nochtans een uitzondering op deze regel te bestaan : nl. 'accusatief + infinitief'-groepen afhankelijk van prepositionele werkwoorden. Voor deze constructie heb ik pogen aan te tonen dat het slechts om een schijnuitzondering gaat. Aldus krijgt de regel die to-infinitieven na voorzetsels uitsluit, een zeer algemeen karakter en dit lijkt me een veralgemening die heel wat betrouwbaarder is dan Chomsky's vrije complementizerdeletie.

Verwijzingen

- J. Bresnan (1972), *The Theory of Complementation in English*, Ph.D. dissertation, MIT. (unpublished).
- N. Chomsky & H. Lasnik (1977), *Filters and Control*, *Linguistic Inquiry*, Volume 8 Number 3 (425-504).
- N. Chomsky (1978), *On Binding*, Preprint.
- O. Jespersen (1910), *For + Subject + Infinitive*, in *Selected Writing of Otto Jespersen*, Allen & Unwin, London (467-471).
- O. Jespersen (1940), *A Modern English Grammar*, part V, reprinted by Allen & Unwin, London (1961) (292-315).
- P. Postal (1974), *On Raising*, the MIT Press, Cambridge, Mass.
- R. Quirk et al. (1972), *A Grammar of Contemporary English*, Longman, London.
- P. Rosenbaum (1967), *The Grammar of English Predicate Complement Constructions*, Cambridge, Mass.
- G. Scheurweghs (1959), *Present-Day English Syntax. A Survey of Sentence Patterns*, Longmans, London.
- R. W. Zandvoort (1949), *A Note on 'Inorganic for'* in *Collected Papers*, Wolters, Groningen (1954) (171-176).